

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Bro: 650/17-6
Podgorica, 29.12.2017. godine
DŠ/DŠ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11 i 32/14) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", broj 53/14), nakon završenog ispitnog postupka, da je po pritužbi roditelja XX dajem sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore pritužbom se obratila XX, zbog nemogućnost izvršavanja sudske presude i uspostavljanja kontakta sa svojom maloljetnom djecom.

2. U pritužbi se, između ostalog, navodi: da je XX u junu 2016 godine oduzeta kćerka X (13godina) koja joj je povjerena (kao i mlađi sin X), pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Nikšiću, P.br.210/15-13 od 08.05.2015.godine; da joj je spriječen svaki kontakt od strane bivšeg supruga XY, od februara 2017godine; da ne uspijeva da izvrši sudsku odluku - izvršnu ispravu (P.br. 210/15-13 od 08.05.2015.godine) o povjeravanju djece na čuvanje i vaspitanje; da je postupajući sudija rešenjem l.br.35/2016 od 21.09.2016 obustavio postupak izvršenja iako dijete nije predato majci; da je Vijeće po prigovoru isto ukinulo rešenjem lp.br.4532/16 od 11.11.2016. kao nezakonito, međutim takva odluka je 3-4 mjeseca neopravdano opstruirala izvršenje; da se postupajući sudija stavio u funkciju izv.dužnika govori i činjenica da je protivno zahtjevu izv.povjerilje, sudija odložio izvršenje u znatno dužem periodu nego što je povjerilac tražio (kako bi se izvršenje obesmisllilo i dužnik ostvario svoj negativni uticaj na dijete), protivno čl.63a Porodičnog zakona, a što je konstatovalo i Vijeće u ukidnom rešenju da je sudija prekoračio granice zahtjeva i učinio bitnu povredu postupka (rešenje l.br.56/16 od 27.02.2017. i rešenje lp.br.129/17 od 07.04.2017); da je u izvršnom postupku na ročištu od 05.05.2017.godine postupajući sudija je izašao iz okvira i granica izvršnog postupka; da sudija pribavlja na zahtjev dužnika vanparnične spise Rs 97/16 gdje je predlog povučen i poziva se na nalaz iz tih spisa koji zbog manjkavosti (lice koje je potpisalo nalaz kao sudski vještak nije vještak i na spisku sudskih vještaka) nije tretiran ni u tom predmetu, kao i predmetu P.1483/16 gdje je odbijen zahtjev da

se isti provodi kao dokaz; da se ignoriše novo donijeta presuda P.br.1483/16-15 od 21.04.2017.godine, potvrđena presudom Višeg suda Gž.br.3851/17 od 04.07.2017.godine, kojom je kao neosnovan odbijen zahtjev ovdje izvršnog dužnika za izmjenu odluke o povjeravanju djece čime se izvršna isprava-presuda P.br.210/15-13 od 08.05.2015.godine, još više osnažuje.

Podnositeljka pritužbe ističe u svom obraćanju da smatra da postupajući sudija neće i nema namjeru da sprovede izvršenje i oduzme dijete od oca i preda ga majci kojoj dijete jeste povjereno, s obzirom da više od godinu dana traži modus da izmijeni izvršnu ispravu koja je osnažena nedavno presudom Višeg suda Gž.br.3851/17 od 04.07.2017god kojom je potvrđena I-stepena presuda P.br. 1483/16 od 21.04.2017god o odbijanju zahtjeva XY za izmjenu odluke o povjeravanju djece kao neosnovan.

3.Između ostalog se takođe navodi: da je na ročištu od 15.09.2017 godine na usmenu molbu XX, pored 2 pismena zahtjeva (koje nisu razmatrana pola godine) da se odredi prelazni period viđanja sa X(jer kontakt uopšte nema od februara ove godine) makar u Centru za soc.rad, radi reuspostavljanja roditeljskih odnosa sa djetetom, sudija je, prema navodima, arogantno usmeno odbio zahtjev upućujući na punomoćnika dužnika, da on to vidi sa dužnikom, iako je ukazano da otac onemogućava i telefonski kontakt; da nije uvažen zahtjev za izuzeće postupajućeg sudije kao ni zahtjev da predmet preuzme drugi sudija u vrijeme dužeg odsustva postupajućeg sudije tokom ljeta, iako je postupak izvršenja predaje djeteta više nego hitan; da u konkretnom slučaju prema izvještaju Centra za soc rad Nikšić od 14.02.2017.god. dijete mal. X hoće sa majkom i osjeća privrženost i ljubav iste, koji izvještaj postupajući sudija bez bilo kakvog opravdanog razloga relativizuje i eliminiše te određuje vještačenje i pored činjenice da Centar za soc.rad već više od tri godine u kontinuitetu prati stanje djece još iz brakorazvodnog perioda, dok se vještak izjašnjava na osnovu 15-0 minutnog susreta sa djetetom koje prvi put vidi.

4.U pritužbi je navedeno i da otac djece od jula 2016 godine protivpravno drži kod sebe maloljetnu X povodom čega je u toku krivični postupak za tri krivična djela protivpravnog oduzimanja maloljetnih lica iz čl.217 Krivičnog zakonika, pri čemu je za jedno djelo oglašen krivim i izrečena mu uslovna osuda K.br.216/16, dok je za ostala dva djela postupak u toku u predmetu K.br.321/16; da prijavljeni dovozi i odvozi djecu u školu, pa ista ne smiju da pridju majci i stanu sa njom; da im grubo naredjuje da udju u vozilo vičući na njih, usled čega djeca sjedaju uplakana u vozilo ne smijući majci ni da mahnu; da prijavljeni XYživi u ....., dok majka živi u ..... gdje djeca idu u školu; da se djeci brutalno onemogućava komunikacija sa majkom; da je ranije majka imala komunikaciju sa X telefonom, međjutim otkako je oduzeo i maloljetnog X početkom septembra mjeseca ove godine, prijavljeni je ograničio bolje reći zabranio i onemogućio i telefonsku komunikaciju na način što je blokirao telefone djece, što mu ne predstavlja problem s obzirom da radi u Telekomu; da djeca nemaju sa majkom bilo kakvu komunikaciju od septembra mjeseca.

II ISPITNI POSTUPAK

5.Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak zatraživši izjašnjenja od Osnovnog suda u Nikšiću i Centra za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik.

6.Osnovni sud u Nikšiću je aktom br. Su.br. 33/17, između ostalog, obavijestio Zaštitnika: da je pregledom spisa predmeta I. br. 56/16, utvrđeno da su navodi predmetne pritužbe na njegovo postupanje neosnovani; da je postupajući sudija preduzeo sve moguće i potrebne radnje u cilju izvršenja izvršne isprave u predmetnoj pravnoj stavari, što je sve navedeno u rješenju I. br. 56/16 od 23.10.2017. godine; da je mldb. dijete u toku postupka više puta odbilo da pođe sa majkom - izvršnim povjeriocem XX, a da izvršni dužnik - otac djeteta nije branio djetetu da pođe sa istom, niti je više puta bio prisutan prilikom predmetnog izvršenja; da iz spisa predmeta proizilazi da određeni kontakt postoji, kao i da je izvršni dužnik više puta vodio djete kod majke - izvršnog povjerioca u toku ovog postupka; da dijete ima pravo na svoje mišljenje i da je isto iskazalo u ovom postupku, a da je sud našao da je njena volja slobodna i bez spoljnih uticaja, kao i da je dijete sposobno za rasuđivanje.

7.Centra za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik je aktom br. 03/5218 između ostalog, obavijestio Zaštitnika: da su presudom Osnovnog suda u Nikšiću P.br.210/15/13 od 08.05.2015.godine, kojom je brak između XY i XX razveden, maloljetna djeca X (2003) i X (2006), povjerena majci na dalji odgoj i vaspitanje, a ocu utvrđena obaveza izdržavanja; da je Presudom o povjeravanju djece uređen i način održavanja ličnih kontakata djece sa ocem, na način što su djeca kod oca boravila svaki vikend, 10 dana u toku zimskog, 2x15 dana u toku ljetnjeg raspusta, svaki drugi državni i vjerski praznik i dan krsne slave porodice YY; da je mldb. X do 10.06.2016.godine boravila kod majke, kako je i naznačeno u presudi, nakon čega odlučuje ostati kod oca; da je Mldb. X prethodnih godinu dana živio kod majke; da dječak odlučuje da 05.05.2017.godine ode kod oca; da je tada majci onemogućeno ostvarivanje kontakata sa oba djeteta, uz obrazloženje da je to želja djece; da se kod Osnovnog suda u Nikšiću, tokom prošle i ove godine, vodilo se više postupaka, izmjene odluke o izdržavanju, krivični postupak protiv okrivljenog XY, zbog produženog krivičnog djela oduzimanje maloljetnog lica iz čl.217 stl KZCG, vanparnični postupci 'ograničenja roditeljskog prava', po predlogu XY, odnosno XX, kao i 4 izvršna postupka u periodu od 26.07.2016.godine do 20.02.2017.godine; da je postupak 'izmjene odluke o izdržavanju' okončan, na način što je prethodna odluka ostala neizmjenjena, te djeca i dalje povjerena majci; da su tokom tog perioda stručni radnici Centra u više navrata obavljali razgovore sa djecom i roditeljima, tokom kućnih posjeta, i u prostorijama Centra; da je otac XY, više puta Centar obavještavao o "neadekvatno roditeljstvo" i iznosio insinuuacije o psihičkom i fizičkom zlostavljanju djece od strane majke, te je Centar u više navrata obilazili porodicu, i obavljao razgovore sa djecom i roditeljima; da su u svim razgovorima djeca negirala navode o nasilju; da su Zaključkom Osnovnog suda, u Nikšiću, I.br.56/2016, a nakon izvršenja 25.11.2016.godine, određene pripreme radnje, kojima se predviđalo da se kontakti sa majkom i djevojčicom odvijaju u periodu od 28.11.2017.god - 30.12.2017.godine; da je tokom svih 5 nedelja trajanja pripremnih radnji, djevojčica aktivno saradivala, radovala se susretima sa majkom, te se činilo se da njihov odnos ne trpi posledice višemjesečne odvojenosti; da je u nekoliko navrata, otac (27.01, 03.02, 09.02.2017.god), X samoinicijativno odvodio kod majke, gdje je ona provodila vrijeme od petka nakon nastave do subote ujutru, kada bi oboje djece odlazili kod oca; da sve ovo upućuje da je ponašanje djece većinom determinisano postupcima oca, te da od njegovog stava, zavisi i odnos koji djeca grade sa majkom; da se stiče utisak da ukoliko dijete misli da treba na određen način da se ponaša pred roditeljem, ili zbog roditelja tako i radi te sve ukazuje da je roditelj svojim ponašanjem izazvao takvu reakciju djeteta; da je tokom izvršenja pravosnažne sudske odluke od 08.05.2015.godine, dana 20.02.2017.godine,djevojčica nakon što je imala priliku da sa

majkom razgovara nasamo, fiksirano ponavljala da nam je već ranije rekla da želi da ostane kod oca; da za vrijeme trajanja izvršenja ton kojim se maloljetna djevojčica obraća majci, djelovao prilično ravnodušno i hladno, djevojčica ni u jednom trenutku ne empatiše sa osjećanjima majke; da je nakon pomenutog izvršenja djevojčica odlučila da ostane i dalje kod oca; da tri mjeseca kasnije i dječak dana 05.05.2017.godine majci saopštava da želi da ostane kod oca; da od tog trenutka, zbog nedostupnosti i nemogućnosti saradnje sa ocem maloljetne djece stručni radnici nijesu bili u mogućnosti obavljati razgovore sa djecom, niti ostvarivati uticaj na njihove odluke; da u postupku Rs.br.97/16 i 144/16, tokom marta tekuće godine, a koji se vodio za potrebe vanparničnih postupka, 'ograničenja roditeljskog prava', po predlogu XY, odnosno XX, obavljeno psihijatrijsko vještačenje roditelja, i procjena sposobnosti djece da jasno izraze volju u odnosu na roditelje; da je zaključak pomenutog vještačenja da su XY i XX, "ispitanici intelektualnih potencijla u kategoriji prosjeka, aktuelnog funkcionisanja na nivou primarnih struktura ličnosti, bez pokazatelja psihološke dekompenzacije, što ih oboje čini podobnim da budu roditelji"; da su za potrebe postupka obavljani razgovori i sa djecom, koji su iskazali preferencije u odnosu na plan provođenja vremena sa roditeljima; da je djevojčica navela da želi nastaviti boraviti kod oca, dok dječak tada saopštio da bi htio ostati kod majke; da je u ponovnom pamičnom postupku P.br. 1557/17, koji se vodi pred Osnovnim sudom u Nikšiću, u kom ovaj sud mora odlučiti o predlogu za određivanje privremene mjere, dostavljen predlog da se kontakti mlđb.djece sa majkom odvijaju dva puta nedeljno (ponedeljak i petak), u trajanju od 3 sata; da je Centar u svim postupcima pred sudom ukazivao na negativan uticaj dugotrajnog sudskog postupka i negativnog uticaja roditelja na razvoj i odrastanje djece.

III UTVRĐENE ČINJENICE

8.Na osnovu pritužbe, izjašnjenja Osnovnog suda, Centra za socijalni rad i dostavljene dokumentacije, Zaštitnik je utvrdio sledeće nesporne činjenice:

- da su presudom Osnovnog suda u Nikšiću P.br.210/15/13 od 08.05.2015.godine, kojom je brak između XY i XX razveden, maloljetna djeca X (2003) i X (2006), povjerena majci na dalji odgoj i vaspitanje, a ocu utvrđena obaveza izdržavanja;
- da je mlđb. X do 10.06.2016.godine boravila kod majke, kako je i naznačeno u presudi, nakon čega odlučuje ostati kod oca;
- da dječak X odlučuje da 05.05.2017.godine ode kod oca;
- da se kod Osnovnog suda u Nikšiću vodilo se više postupaka, izmjene odluke o izdržavanju, krivični postupak protiv okrivljenog XY zbog produženog krivičnog djela oduzimanje maloljetnog lica iz čl.217 stl KZCG, vanparnični postupci 'ograničenja roditeljskog prava', po predlogu XY, odnosno XX, kao i 4 izvršna postupka u periodu od 26.07.2016.godine do 20.02.2017.godine;
- da je presudom P.br. 1483/16 od 21.04.2017god o odbijanju zahtjeva XY za izmjenu odluke o povjeravanju djece kao neosnovan;
- da je od strane Višeg suda Gž.br.3851/17 od 04.07.2017god potvrđena 1-stepena presuda P.br. 1483/16 od 21.04.2017god o odbijanju zahtjeva XY za izmjenu odluke o povjeravanju djece kao neosnovan;
- da je XY Centru više puta prijavljivao različite oblike psihičkog i fizičkog nasilja nad djecom od strane majke;
- da su djeca negirala bilo kakav oblik nasilja od strane majke;

- da u postupku Rs.br.97/16 i 144/16, tokom marta 2017, a koji se vodio za potrebe vanparničnih postupka, 'ograničenja roditeljskog prava', po predlogu XY, odnosno XX, obavljeno psihijatrijsko vještačenje roditelja, i procjena sposobnosti djece te da je zaključak vještačenja bio da oba roditelja imaju kompetencija da obavljaju roditeljsku funkciju;
- da su prilikom vještačenja djevojčica izrazila želju da ostane sa ocem dok je dječak izrazio želju da bude sa majkom;
- da djeca mijenjaju stavove i ponašanje u zavisnosti od uticaja roditelja;
- da su vođeni krivični postupci za krivična djela protivpravnog oduzimanja maloljetnih lica iz čl.217 Krivičnog zakonika, pri čemu je za jedno djelo otac XYoglašen krivim i izrečena mu uslovna osuda K.br.216/16, dok je za ostala dva djela postupak u toku u predmetu K.br.321/16;
- da su sprovedene određene pripremne radnje u cilju izvršenja presude I.br.56/2016, te je tokom 5 nedelja djevojčica aktivno sarađivala i radovala se vremenu provedenom sa majkom;
- da se na dan izvršenja pravosnažne presude 20.02.2017 djevojčica potpuno hladno i bez ikakve empatije ophodila prema majci i ponavljala da želi da živi sa ocem;
- da Centar smatra da otac u velikoj mjeri vrši uticaj na stav i ponašanje djece;
- da je majci uskraćen svaki vid komunikacije sa djecom već duži vremenski period;
- da je postupak izvršenja pravosnažne presude P.br.210/15/13 od 08.05.2015.godine još uvijek u toku.

III RELEVANTNI PROPISI

9.Ustavom Crne Gore određeno je:

"Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom". (Član 32)

10.Konvencijom o pravima djeteta UN-a, određeno je:

1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

2. Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)

Države-potpisnice će poštovati odgovornosti, prava i dužnosti roditelja, ili, gdje je to primjenjivo, članova šire porodice ili društvene zajednice prema lokalnim običajima zakonskih staratelja ili drugih osoba zakonski odgovornih za dijete, da bi se pružilo, na način usklađen s razvojnim sposobnostima djeteta, odgovarajuće usmjerenje i vođstvo u primjeni prava djeteta priznatih u ovoj Konvenciji (čl. 5)

1. Države članice obezbeđuju da nijedno dete ne bude odvojeno od svojih roditelja protiv njihove volje, osim kada nadležni organi na osnovu sudskog uvida odluče, u skladu s odgovarajućim zakonom i procedurama, da je takvo razdvajanje neophodno i u najboljem interesu djeteta. Takva odluka može biti neophodna u određenom slučaju, kao npr. ako roditelji zlostavljaju ili zanemaruju dijete ili ako žive odvojeno pa se mora donijeti odluka o mjestu stanovanja djeteta.
2. U svakom postupku, u skladu sa tačkom 1, sve zainteresovane strane dobiće priliku da učestvuju u postupku i da iznesu svoje mišljenje.
3. Države članice poštuju pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja da održava lične odnose i neposredne kontakte sa oba roditelja na stalnoj osnovi, osim ako je to u suprotnosti sa najboljim interesima djeteta. (član 9)

1. Države članice će uložiti sve napore, kako bi se uvažavalo načelo da oba roditelja imaju zajedničku odgovornost u podizanju i razvoju djeteta. Roditelji ili, u zavisnosti od slučaja, zakoniti staratelji, imaju glavnu odgovornost za podizanje i razvoj djeteta. Najbolji interesi djeteta jesu njihova osnovna briga.
2. Radi garantovanja i unaprjeđivanja prava sadržanih u ovoj konvenciji, države članice pružaju roditeljima i zakonitim starateljima odgovarajuću pomoć u obavljanju dužnosti vaspitavanja djeteta i obezbjeđuju razvoj institucija, objekata i službi za brigu o djeci. (član 18)

11. Članom 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda utvrđeno je: «Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj odgovornosti protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.»

12. Članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima utvrđeno je :

Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javne vlasti se neće mešati u vršenje ovog prava osim ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

13. Porodičnim zakonom („Sl. list CG“ br. 1/07) je propisano:

Porodičnim zakonom Crne Gore („Sl. list CG“, br. 1/07), propisano je:

Poslove starateljstva vrši centar za socijalni rad (u daljem tekstu: organ starateljstva). (član 9 stav 2)

Roditeljsko pravo sačinjavaju prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje maloljetne djece. (član 59)

Roditeljsko pravo pripada majci i ocu zajedno.

Ako je jedan od roditelja umro ili nije poznat ili je lišen roditeljskog prava, roditeljsko pravo pripada drugom roditelju.

Roditelj se ne može odreći roditeljskog prava.

Zabranjena je zloupotreba roditeljskog prava. (član 60)

Dijete ima pravo da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi. (član 63 stav1)

Roditelji imaju pravo i dužnost da sa djetetom razvijaju odnos zasnovan na ljubavi, povjerenju i uzajamnom poštovanju i da dijete usmjeravaju ka usvajanju onih vrijednosti koje imaju univerzalni karakter. (član 71)

Roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički i sporazumno kada vode zajednički život.

Roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički i sporazumno i kada ne vode zajednički život ako zaključe sporazum o zajedničkom vršenju roditeljskog prava i ako sud procijeni da je taj sporazum u najboljem interesu djeteta. (Član 76)

Roditelj koji ne vrši roditeljsko pravo ima pravo i dužnost da izdržava dijete, da sa djetetom održava lične odnose i da o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta odlučuje zajednički i sporazumno sa roditeljem koji vrši roditeljsko pravo. (član 79 stav 3)

Organ starateljstva dužan je da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja.

Organ starateljstva dužan je odmah po prijemu obavještenja da ispita slučaj i preduzme mjere za zaštitu prava djeteta. (Član 80 stav 1 i stav 3)

Ako opravdani interesi djeteta to zahtijevaju, organ starateljstva upozoriće roditelje na greške i propuste u vaspitanju i podizanju djeteta i pomoći im da dijete pravilno odgajaju, a može ih uputiti da se sami ili sa djetetom obrate određenom savjetovaništu, zdravstvenoj, socijalnoj, vaspitnoj ili drugoj odgovarajućoj ustanovi. (Član 81)

Kad je roditeljima potrebna trajnija pomoć i usmjeravanje u vršenju roditelj-skih prava i dužnosti ili je neophodno neposredno praćenje stanja i uslova u kojima dijete živi, organ starateljstva odrediće nadzor nad vršenjem roditeljskog prava u pogledu djece ili u pogledu pojedinog djeteta.

Odlukom o nadzoru organ starateljstva utvrdiće program nadzora i odrediti lice koje će pratiti razvoj djeteta, kontrolisati postupke roditelja, podnositi periodične izvještaje organu starateljstva i preduzimati druge mjere u interesu djeteta. (Član 82)

Grubo zanemarivanje dužnosti postoji naročito ako roditelj: napusti dijete ili se uopšte ne stara o osnovnom životnim potrebama djeteta sa kojim živi; izbjegava da izdržava dijete ili da održava lične odnose sa djetetom sa kojim ne živi, odnosno sprečava održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi; ako s namjerom i neopravdano izbjegava da stvori uslove za zajednički život sa djetetom koje se nalazi u ustanovi socijalne i dječije zaštite. (član 87 stav 3)

Postupak u vezi sa porodičnim odnosima hitan je ako se odnosi na dijete ili roditelja koji vrši roditeljsko pravo.

U postupku u vezi sa porodičnim odnosima iz stava 1 ovog člana tužba se ne dostavlja tuženom na odgovor.

Postupak iz stava 1 ovog člana sud će, po pravilu, sprovesti na najviše dva ročišta.

Prvo ročište zakazuje se tako da se održi u roku od 15 dana od dana kada su tužba ili predlog primljeni u sudu.

Drugostepeni sud dužan je da donese odluku u roku od 30 dana od dana kada mu je dostavljena žalba. (član 317)

U sporu za zaštitu prava djeteta i u sporu za vršenje roditeljskog prava sud je uvijek dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta.

Ako sud procijeni da u sporu za zaštitu prava djeteta ili u sporu za vršenje roditeljskog prava dijete kao stranka nije zastupano na odgovarajući način, dužan je da djetetu postavi privremenog zastupnika.

Ako sud utvrdi da je u sporu za zaštitu prava djeteta ili u sporu za vršenje roditeljskog prava stranka dijete koje je sposobno da formira svoje mišljenje, dužan je da:

- 1) se stara da dijete blagovremeno dobije sva obavještenja koja su mu potrebna;
- 2) dozvoli djetetu da neposredno izrazi svoje mišljenje i da mišljenju djeteta posveti dužnu pažnju u skladu sa godinama i zrelošću djeteta;
- 3) mišljenje djeteta utvrdi na način i na mjestu koje je u skladu sa njegovim godinama i zrelošću, osim ako bi to očigledno bilo u suprotnosti sa najboljim interesom djeteta. (član 357)

Postupak za zaštitu prava djeteta je hitan. (član 360/1)

Sporazum roditelja o zajedničkom ili samostalnom vršenju roditeljskog prava unosi se u izreku presude o vršenju roditeljskog prava, ukoliko sud procijeni da je taj sporazum u najboljem interesu djeteta.

Ako roditelji nijesu zaključili sporazum o vršenju roditeljskog prava ili sud procijeni da njihov sporazum nije u najboljem interesu djeteta, odluku o povjeravanju zajedničkog djeteta jednom roditelju, o visini doprinosa za izdržavanje od strane drugog roditelja i o načinu održavanja ličnih odnosa djeteta sa drugim roditeljem donosi sud.

Kada sud donese odluku o zajedničkom ili samostalnom vršenju roditeljskog prava, a dijete se ne nalazi kod roditelja koji treba da vrši roditeljsko pravo, sud će narediti da se dijete odmah preda roditelju koji treba da vrši roditeljsko pravo. (Član 363)

Za odlučivanje o predlogu za izvršenje odluke suda kojom se naređuje predaja djeteta roditelju ili drugom licu, odnosno ustanovi kojoj je dijete povjereno na čuvanje i vaspitanje nadležan je sud koji je opšte mjesno nadležan za stranku koja zahtjeva izvršenje, kao i sud na čijem se području zatekne dijete.

Za sprovođenje izvršenja mjesno je nadležan sud na čijem se području zatekne dijete. (Član 374)

Prilikom sprovođenja prinudnog izvršenja sud vodi računa o hitnosti postupka i o potrebi da se u najvećoj mjeri zaštiti ličnost djeteta.

Sud, pošto ocijeni sve okolnosti slučaja, odlučuje da li će izvršenje sprovesti izricanjem novčanih kazni protiv lica kod koga se dijete nalazi ili oduzimanjem djeteta od tog lica. Ako se svrha izvršenja ne može postići izricanjem i izvršenjem odluka o novčanim kaznama, izvršenje će se sprovesti oduzimanjem djeteta od lica kod koga se dijete nalazi i predajom djeteta roditelju, odnosno drugom licu ili ustanovi kojoj je ono povjereno na čuvanje i vaspitanje.

U postupku izvršenja sud će zatražiti pomoć organa starateljstva. (Član 375)

14. Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju ("Službeni list Crne Gore, broj 36/2011") propisano je:

Sud je nadležan da odlučuje u postupku izvršenja i sprovodi izvršenje sudskih odluka:

- radi predaje i oduzimanja djeteta,
- radi vraćanja zaposlenog na rad i
- po kojima je izvršni dužnik dužan da učini određenu radnju koju umjesto njega po zakonu ili pravnom poslu ne može da učini drugo lice.

O predlogu za određivanje obezbjeđenja odlučuje sud.

Sud odlučuje i o:

- predlogu za protivizvršenje i
- zahtjevu izvršnog povjerioca za plaćanje sudskih penala. (član 4)

15. Zakonom o parničnom postupku („Sl. list RCG“, br. 22/2004 i 76/2006) propisano je:

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Ako stranke, umješaci, njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, sa namjerom da naškode drugome ili s ciljem koji je u suprotnosti sa dobrim običajima, savjesnošću i poštenjem, zloupotrebljavaju prava koja su im priznata ovim zakonom, sud može izreći novčanu kaznu ili druge mjere koje su određene ovim zakonom. (čl. 11)

Kad stranka ima zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika dostavljanje se vrši zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku. (čl. 133/1)

Sud rukovodi glavnom raspravom, ispituje stranke, izvodi dokaze, daje riječ strankama, njihovim zakonskim zastupnicima i punomoćnicima.

Sud vodi računa da se glavna rasprava odvija u pravom smjeru i na pravilan način bez nepotrebnih odlaganja.

Sud se u toku glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.

Sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.
Protiv rješenja koje se odnosi na rukovođenje raspravom nije dozvoljena posebna žalba.(čl. 313)

16.Zakonom o sudovima ("Sl. list RCG" 5/02 ,...Sl list CG, br. 39/11), propisano je:

Svako ima pravo na nepristrasno suđenje u razumnom roku. (član 7)

Radom suda rukovodi predsjednik suda.

Predsjednik suda organizuje rad u sudu, vrši raspored poslova i preduzima mjere radi urednog i blagovremenog izvršavanja poslova u sudu.

Predsjednik suda odgovoran je, u granicama svojih ovlašćenja, za uredno i blagovremeno obavljanje poslova u sudu. (član 84 stav 1,2 i 3)

V ZAKLJUČNA OCJENA

17.Nakon sprovedenog ispitnog postupaka Zaštitnik konstatuje da je pritužba XX opravdana i da Osnovni sud u Nikšiću i Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik, i pored preduzimanja određenih radnji i mjera, nijesu obezbijedili odgovarajuću porodično pravnu zaštitu u cilju ostvarivanja garantovanih prava djeteta u konkretnom slučaju. Osim toga, Zaštitnik je mišljenja da Osnovni sud u Nikšiću dugim trajanjem postupka izvršenja u predmetu P.br.210/15/13 od 08.05.2015.godine, povrijedio pravo stranaka na suđenje u razumnom roku, kao i zanemareno pravo djeteta da u svim postupcima koji ga se tiču, sve institucije pa i sud, vode računa o njegovom najboljem interesu. Takođe je konstatovano da su kontinuirani konflikti koji postoje u porodici XWnepovoljni po pravilan razvoj djece i da roditelji svoje interese stavljaju ispred prava i interesa zajedničke djece, a samim tim zanemaruju roditeljske dužnosti.

18.Zaštitnik je sprovodeći ispitni postupak stekao utisak da roditelj u konkretnom slučaju sprečavaju održavanje redovnih kontakata djece sa drugim roditeljem i ničim ne doprinosi razrešenju porodičnih nesuglasica, što ovu porodicu čini rizičnom za djecu odnosno ne obezbijeduju im podobno okruženje za njihov dalji psihički i fizički razvoj. Takođe je konstatovano, na osnovu izjašnjenja Centra, da su stručna lica Centra svjesna da roditelj koristeći konfliktne situacije u cilju ostvarivanja ličnih interesa zanemaruje roditeljske dužnosti, instruišu djecu protiv drugog roditelja, manipulišu dječijim emocijama i insinuiraju nasilno ponašanje.

19.Međunarodnim i nacionalnim propisima koja se odnose na djecu, propisano je da je ostvarivanje najboljeg interesa djeteta vodeće načelo u svim postupcima koji se tiču djece i da djeca uživaju posebnu zaštitu. Konvencija o pravima djeteta obavezuje državu da obezbijedi odgovarajuću brigu o djetetu u slučaju kada roditelji/staratelji to ne čine na odgovarajući način. Prema Porodičnom zakonu Centri za socijalni rad su određeni kao organi starateljstva, čija je dužnost da roditeljima pružaju odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzimaju potrebne mjere u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. Organ starateljstva je obavezan da vrši nadzor nad vršenjem roditeljskog prava i da roditeljima ukaže na greške i propuste u vaspitanju i podizanju djece, takođe je dužan da sudu podnese predlog za ograničenje ili oduzimanje roditeljskog prava ako roditelji zloupotrebljavaju ili zanemaruju roditeljske dužnosti.. Centar za socijalni rad, u konkretnom slučaju, jeste preduzimaao određene radnje i

mjere ali prema mišljenju Zaštitnika nedovoljne da bi djecu zaštitio od manipulativnih uticaja i obezbijedio im odrastanje u sigurnom okruženju.

20. U izjašnjenju Centra se ističe dominantan uticaj oca na ponašanje djece i njihov odnos prema majci kao i očigledan uticaj na održavanje normalnog odnosa ali se stiče utisak da i Centar a i nadležni sud imaju pomirljiv odnos prema toj okolnosti, iako Porodični zakon kao grubu povredu roditeljskih dužnosti navodi upravo sprečavanje održavanja kontakata djece sa drugim roditeljem. U izjašnjenju je takođe navedeno prijavljivanje nasilja koje majka (navodno) sprovodi nad djecom međutim isto su djeca negirala prilikom svakog ispitivanja tim povodom. Ovakva situacija navodi na mišljenje da su roditelji koristili djecu za zadovoljenje svojih interesa ne vodeći računa o osjećanjima djece, njihovim potrebama niti poslasticama koje jedna nezdrava atmosfera u kojoj odrastaju može na njih ostaviti. Djeca koja se nađu u središtu sukoba zavađenih roditelja trpe dalekosežne psiho-fizičke posledice, što ni u kom slučaju ne može biti dobro po njihov razvoj. Ovakvo postupanje predstavlja grubo zanemarivanje roditeljskih dužnosti i svojevršno kršenje kako Konvencije o pravima djeteta tako i Porodičnog zakona i može se podvesti pod emocionalno ako ne i psihičko zlostavljanje djeteta/djece.

21. U konkretnom slučaju i pored preduzetih radnji i mjera od strane Centra, i sprovedenih postupaka od strane nadležnog suda, očigledno nisu prevaziđeni problemi u ovoj porodici već su se vremenom samo usložnjavali i djecu izlagali sve poremećenijim odnosima. Situacija u kojoj roditelji odbijaju sve vrste pomoći usmjerene na prevazilaženje porodičnih konflikata koji direktno ugrožavaju najbolje interese djeteta predstavlja zloupotrebu roditeljskih prava. Zbog same činjenice da se radi o postupku za zaštitu prava djeteta koji je po odredbi člana 360 Porodičnog zakona hitne prirode, ne može se prihvatiti objašnjenje Suda da su svi postupci vođeni u najboljem interesu djeteta odnosno djece. Navedene činjenice jasno ukazuju na izostanak efikasnog suđenja u razumnom roku. Dugim trajanjem ovog postupka stranke su dovedene u položaj pravne nesigurnosti, a dijete/djeca u situaciju potpune neizvjesnosti. Ovakvim postupanjem Suda povrijeđeno je pravo djeteta na suđenje u razumnom vremenskom roku, zagarantovano članom 11 Zakona o parničnom postupku i članom 7 Zakona o sudovima.

Nerešavanje ove pravne stvari u hitnom roku dovelo je do promjene okolnosti i stvaranja empatijedjece prema majci. Djeca su zbog svoje psiho-fizičke nezrelosti podložna manipulaciji te je više nego očigledno da su tokom trajanja postupka izvršenja presude više puta iskorištena za ostvarivanje interesa roditelja. Dugo trajanje postupka pred sudom u mnogo čemu usložnjava već narušene porodične odnose i utiče na kvalitet života djece kao i na nemogućnost zbližavanja djece sa roditeljem sa kojim (trenutno) ne živi. Osim toga, neblagovremeno odlučivanje suda i neadekvatno djelovanje Centra, u konkretnom slučaju, dovelo je do situacije da oba djeteta, sticajem okolnosti, dug vremenski period ne žive sa starateljem (majkom) koji je određen pravosnažnom sudskom presudom P.br. 210/15/13.

22. Imajući u vidu navedeno a u cilju poštovanja najboljeg interesa djeteta u skladu sa garantovanim pravima, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

P r e p o r u č u j e

da Osnovni sud u Nikšiću:

- bez daljeg odlaganja, preduzme neophodne mjere radi okončanja postupka izvršenja pravosnažne presude P.br. 210/15/13

Osnovni sud u Nikšiću dužan je da, po isteku roka od 30 dana od dana prijema ove preporuke, dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju ove preporuke.

da Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine:

- bez daljeg odlaganja, preduzme neophodne mjere u cilju kontinuiranog praćenja porodice XW i uspostavi mehanizme nadzora nad vršenjem roditeljskih prava;
- bez odlaganja intezivira savjetodavni rad sa oba roditelja (XX i XY) u cilju harmonizacije odnosa i pružanju pomoći u vršenju roditeljskih prava.

Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine dužan je da, po isteku roka od 30 dana od dana prijema ove preporuke, dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju ove preporuke.

Dostavljeno:

- Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine
  - Osnovni sud Nikšić
  - Podnosioc pritužbe
- a/a

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
Snežana Mijušković